

Zitting 1979–1980

16 129

Verdrag inzake sociale zekerheid tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Portugal, met bijbehorend Slotprotocol; 's-Gravenhage, 19 juli 1979

Nr. 1

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 8 april 1980. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 8 mei 1980.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 12 maart 1980

Ter voldoening aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 60 en onder verwijzing naar het derde lid van artikel 61 van de Grondwet, de Raad van State gehoord, heb ik de eer u hierbij de Franse tekst en de vertaling in het Nederlands over te leggen van het op 19 juli 1979 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake sociale zekerheid tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Portugal, met bijbehorend Slotprotocol; (Trb. 1979, 164 en 172)¹.

Een toelichtende nota bij deze overeenkomst gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt alleen voor Nederland gevraagd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C. A. van der Klaauw

¹ Ter inzage gelegd op de bibliotheek.

TOELICHTENDE NOTA

Algemeen

Het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Portugese Republiek inzake sociale zekerheid dat op 12 oktober 1966 te 's-Gravenhage tot stand kwam (Trb. 1966, 294), werkt nu meer dan 10 jaar. In die periode zijn zowel in Nederland als in Portugal belangrijke wijzigingen in de nationale sociale zekerheidswetgeving aangebracht. In Nederland werd de arbeidsongeschiktheidsverzekering ingevoerd, gepaard gaande met de liquidatie van de in de Invaliditeitswet en de ongevallenwetten geregelde verzekeringen. Voorts kwamen een tweetal nieuwe volksverzekeringen tot stand, nl. de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW). Deze wijzigingen nopen tot een herziening van de bestaande regeling der wederzijdse betrekkingen op het terrein der sociale zekerheid. Ook sommige bij de toepassing van het Verdrag van 1966 geconstateerde lacunes behoeven een regeling. Onderhandelingen tussen een Nederlandse en een Portugese delegatie hebben in november 1978 geleid tot overeenstemming over de tekst voor een nieuw verdrag inzake sociale zekerheid en een daarbij behorend slotprotocol. De opgenomen voorzieningen komen in grote trekken overeen met die van het Verdrag inzake sociale zekerheid met Spanje dat op 5 februari 1974 tot stand kwam (laatstelijk Trb. 1974, 210) en met die van het Verdrag met Joegoslavië dat op 11 mei 1977 tot stand kwam (laatstelijk Trb. 1979, 32).

Toelichting op een aantal gewijzigde bepalingen en op het slotprotocol

Zeelieden

In het Verdrag van 1966 is ten aanzien van zeelieden bepaald, dat op hen van toepassing is de sociale zekerheidswetgeving van het land, waar het zeeschip is ingeschreven. Deze bepaling heeft in de praktijk, voornamelijk aan Nederlandse zijde, tot moeilijkheden aanleiding gegeven. Enkele Nederlandse reders exploiteren namelijk zeeschepen die in Nederland noch in Portugal zijn ingeschreven, terwijl de leden van de bemanning in dienst zijn van deze reders. Deze moeilijkheden hebben een min of meer voorlopige oplossing gevonden door een briefwisseling tussen de bevoegde autoriteiten van de verdragsluitende partijen op grond van artikel 33, tweede lid, van het Verdrag van 1966 (Trb. 1976, 180). In het nieuwe verdrag is met betrekking tot de van toepassing zijnde wetgeving op zeelieden afgezien van een afzonderlijke bepaling. De regeling inzake de op personeel in dienst van transportondernemingen toe te passen wetgeving strekt zich nu ook uit tot het personeel in dienst van ondernemingen welke de zeevaart uitoefenen. Voortaan geldt voor beide categorieën van werknemers op dit punt dus hetzelfde criterium: de plaats van vestiging van de werkgever (artikel 8, sub b).

Ziekte en moederschap

In het Verdrag van 1966 is geen voorziening getroffen voor het verlenen van verstrekkingen en uitkeringen bij ziekte aan verzekerden die in het andere dan het bevoegde land wonen. Het ontbreken van een zodanige voorziening wordt door hen als een gemis ervaren. Te denken valt hierbij bij voorbeeld aan personeel van transportondernemingen en ambassadepersoneel dat geopteerd heeft voor de toepassing van de sociale zekerheidswetgeving van de zendstaat. In artikel 12 van het nieuwe verdrag is voor hen thans een voorziening als hier bedoeld opgenomen. Een regeling met betrekking tot de inschrijving als verzekerde bij een ziekenfonds voor deze niet in Nederland wonende personen zal worden opgenomen in een op korte termijn tot stand te brengen besluit. Dat besluit zal in deze situatie, die eveneens voorkomt in het kader van de EEG-Verordening 1408/71 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (Pb EG nr. L 149 van 5 juli 1971) en het Verdrag betreffende de sociale zekerheid van Rijnvarenden (Genève, 13 februari 1961; laatstelijk Trb. 1970, 21), voorzien. Het Verdrag van 1966 biedt de mogelijkheid om de geneeskundige verstrekkingen, welke toekomen aan

een rechthebbende op een pensioen van een der beide landen, ook te verlenen wanneer deze in het andere land woont. Echter ontbreekt de mogelijkheid deze verstrekkingen te doen verlenen wanneer bedoelde rechthebbende deze nodig heeft tijdens een tijdelijk verblijf in het andere land. De behoefte aan een voorziening in deze situatie wordt steeds meer gevoeld. In artikel 16, derde lid is thans daarvoor een regeling getroffen. In beginsel zou deze regeling uitsluitend gelden voor pensioen- of uitkeringgenietenden die zijn opgenomen in de verplichte verzekering ingevolge de Ziekenfondswet. Zonder nadere regeling zouden echter de in Nederland wonende bejaarden, die zijn aangewezen op de in de Ziekenfondswet geregelde bejaarden- of vrijwillige verzekering, op dit punt bij de beneden 65-jarigen worden achtergesteld. Om dit te voorkomen is in punt 2 van het slotprotocol bepaald, dat het hoofdstuk «Ziekte en moederschap», wat de Nederlandse wetgeving inzake verstrekkingen betreft, van toepassing is op een ieder die krachtens de Ziekenfondswet verzekerd is, dus zowel de verplicht-, vrijwillig- en bejaard-verzekerde. Hiermede wordt, aansluitend bij ontwikkelingen welke zich inmiddels binnen de Europese Gemeenschap op het gebied van de sociale zekerheid hebben voorgedaan, de op dit stuk bestaande discriminatie tussen de verschillende in de Ziekenfondswet geregelde vormen van verzekering weggenomen. Dit punt heeft overigens nog een andere functie. Behalve de reeds vermelde, impliceert zij tevens dat degenen die uitsluitend krachtens de AWBZ en niet krachtens de Ziekenfondswet verzekerd zijn, niet in aanmerking komen voor voordelen die het hoofdstuk «Ziekte en moederschap» biedt. Deze regeling heeft uiteraard geen invloed op het van rechtswege verzekerd zijn krachtens de AWBZ van Nederlanders of Portugezen die aan de bij of krachtens deze wet gestelde voorwaarden voor verzekering voldoen.

Hoewel het nieuwe verdrag in beginsel alleen van toepassing is op werknemers van Nederlandse en Portugese nationaliteit (artikel 3) werd het redelijk en tevens voor de praktische uitvoering eenvoudiger geacht, de bepalingen betreffende het verlenen van verstrekkingen bij tijdelijk verblijf in het andere dan het bevoegde land (artikelen 15 en 16, derde lid) van toepassing te doen zijn op alle verzekerden, ongeacht hun nationaliteit. Punt 3 van het slotprotocol voorziet hierin.

Langlopende uitkeringen

Het nieuwe verdrag heeft voor de uitkeringen bij invaliditeit een afzonderlijk hoofdstuk. Voor beide landen zijn gemeenschappelijke bepalingen opgenomen, welke, ook na een loopbaan in beide landen van de belanghebbende, zullen leiden tot de toekenning van een enkele uitkering. Dit is de uitkering van het land onder welks wetgeving de arbeidsongeschiktheid is aangevangen (artikel 19, eerste lid).

Anders dan de Nederlandse regeling ter zake stelt de Portugese regeling de hoogte van de uitkeringen afhankelijk van de duur van de verzekering. Vanwege dit verschil is in het belang van de personen die laatstelijk Portugees verzekerd waren voor de toepassing van de Portugese wetgeving een corrigerende voorziening in het verdrag opgenomen. Deze voorziening – opgenomen in artikel 19, tweede lid – bepaalt dat, voor zover de arbeidsongeschiktheid onder de Portugese wetgeving is aangevangen, Nederlandse verzekeringstijdvakken mede zullen worden betrokken bij de berekening van de hoogte van de uitkering. Voor de berekening van de uitkeringen bij ouderdom en overlijden is in het nieuwe verdrag het zuivere prorata-temporis systeem, zoals dat was neergelegd in het Verdrag van 1966, verlaten. Wat de ouderdomsverzekering betreft, is volgens de wettelijke regelingen van beide landen, en wat de overlevingsverzekering betreft volgens de Portugese wettelijke regeling, het bedrag van de pensioenen namelijk recht evenredig met de duur van de verzekering. Gekozen is dan ook voor het systeem, dat elk land volgens de bepalingen van de eigen wetgeving pensioenen toekent, indien, eventueel rekening houdend met de bepalingen betreffende samenstelling van verzekeringstijdvakken (artikel 23), aan de voorwaarden van die wetgeving is voldaan (artikel 24).

Artikel 25 bevat bijzondere bepalingen voor de pensioenen ingevolge de Algemene Ouderdomswet. De inhoud ervan komt overeen met die van artikel 20, tweede lid, van het Verdrag van 1966.

Artikel 26 bevat bijzondere bepalingen voor de pensioenen ingevolge de Algemene Weduwen- en Wezenwet. Het in artikel 22 van het Verdrag van 1966 opgenomen systeem van toekenning van een enkele uitkering blijkt niet bevredigend te hebben gefunctioneerd. Het is daarom vervangen door een prorata-systeem, overeenkomende met dat van artikel 14 van de op 27 mei 1970 met de Zwitserse Bondsstaat gesloten Overeenkomst inzake sociale zekerheid (Trb. 1970, 200), van artikel 22 van het op 14 februari 1972 met het Koninkrijk Marokko gesloten Verdrag inzake sociale zekerheid (laatstelijk Trb. 1973, 129) en met artikel 28 van het op 5 februari 1974 met Spanje gesloten Verdrag inzake sociale zekerheid (laatstelijk Trb. 1974, 210). Dit prorata-systeem vindt alleen toepassing wanneer het overlijden zich onder Portugese verzekering voordoet (artikel 23, derde lid).

Vindt het overlijden plaats tijdens Nederlandse verzekering, dan wordt het AWW-pensioen volgens de nationale Nederlandse wetgeving vastgesteld.

Werkloosheid

Op verzoek van de Portugese autoriteiten is in het nieuwe verdrag met artikel 31 een bepaling opgenomen welke een zekere vorm van «export van werkloosheidsuitkeringen» mogelijk maakt. Gekozen is voor een systeem dat overeenkomt met het in artikel 52 van het Europese Verdrag inzake sociale zekerheid (laatstelijk Trb. 1977, 35) gevolgde systeem: de werkloze, die in het ene land voldoet aan de voorwaarden voor het recht op werkloosheidsuitkering wordt, na verhuizing naar het andereland, geacht aldaar eveneens te voldoen aan de voorwaarden voor het recht op werkloosheidsuitkering. Hij ontvangt de werkloosheidsuitkeringen dan van dat land met inachtneming van de regels welke daarvoor in het land van zijn nieuwe woonplaats gelden, doch voor rekening van het orgaan van het land waarin hij laatstelijk te werk gesteld was. De daarop betrekking hebbende declaratie mag evenwel slechts betrekking hebben op een periode die niet langer is dan die, welke voorzien is in de wettelijke regeling van het land van de laatste tewerkstelling. Voor Nederland komt deze regeling er op neer, dat voor terugbetaling ten hoogste Portugese werkloosheidsuitkeringen over een tijdvak van 26 weken in aanmerking kunnen komen. De materiële werkings sfeer van het verdrag strekt zich namelijk niet uit tot de Wet Werkloosheidsvoorziening (zie artikel 2, eerste lid, sub Ae).

Verwacht wordt dat de onderhavige regeling het eventuele besluit van de werkloze om naar zijn land van oorsprong terug te keren, gunstig kan beïnvloeden.

Eveneens op verzoek van Portugese zijde is in het nieuwe verdrag een bepaling opgenomen, overeenkomende met die van artikel 75, eerste lid, sub b van EEG-Verordening 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (Pb EG nr. L149 van 5 juli 1971). Deze bepaling betreft het uitbetalen van de kinderbijslag aan de natuurlijke of rechtspersoon te wiens laste de kinderen in feite komen, wanneer de rechthebbende op de kinderbijslag deze niet voor het onderhoud van zijn kinderen blijkt aan te wenden (artikel 33, vierde lid).

Artikel 35 heeft uitsluitend betrekking op personen die aan de Portugese wettelijke regeling ter zake van een arbeidsongeval of een beroepsziekte aanspraken op uitkeringen en verstrekkingen ontleen. Het regelt de aard en de omvang van deze prestaties bij een verblijf op Nederlands grondgebied, alsmede de samenwerking op dit punt van sociale verzekeringsorganen van beide landen.

Wat het Koninkrijk betreft, geldt het nieuwe verdrag, zoals blijkt uit artikel 1, sub a, alleen voor Nederland.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken,
L. de Graaf

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
D. F. van der Mei

De Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne,
E. Veder-Smit